

Az idén Vajdaságon lesz a hangsúly

Srdan Cvetković: Pénzügyi okokból szorult eddig háttérbe a tartományban fellelhető titkos sírhelyek feltárása

Otto Andráš

Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház elnöke tegnap fogadta a szerb igazságügyi minisztérium által alapított, az 1944 szeptembere után kivégzett személyek titkos sírhelyeinek feltárásával megbízott állami bizottság képviselőjét, **Srdan Cvetković** titkárt. A vendég és a vendéglátó zárt ajtók mögött egyórás megbeszélést tartott, amelyen részt vett **Pásztor István**, a tartomány kormány alelnöke, **Vukašinović Éva** tartományi ombudsman-helyettes és **Mezei Zsuzsanna** a Vajdasági Levéltár képviselőjében.

– Az eddigi tevékenységünk során mindössze 20 000 áldozatot tudtunk listára venni, közülük 7000-en Vajdaság területén vannak és legalább 200 titkos sírhelyet sikerült behatárolnunk. Lehet, hogy ez kevésnek tűnik, de nem olyan régen láttunk munkához és az anyagi lehetőségeink is meglehetősen

beszűkültek, ezért bizonyára nehézségbe fog ütközni majd a sírok feltárása. Hétfőn értesített bennünket az ügyészség, hogy sor kerülhet az első bírósági exhumálásra, úgyhogy a feltárás után az ott fellelt személyeket nyilvántartásba vehetjük teljes biztonsággal és utána megtörténhet a tisztességes újratemetés – nyilatkozta lapunknak **Srdan Cvetković**. – Az a feltett célunk, hogy Szerbia egész területén felkutadjuk, hol vannak az áldozatok, valamennyiüket igyekszünk nyilvántartásba venni és a titkos sírhelyeket is megpróbáljuk legalább behatárolni. Ez lesz az eddigi első exhumálás, megjegyzem, nekünk nem az a fő célunk, hogy Szerbia egész területén feltárjuk a sírokat, hanem arra törekszünk, hogy a legnagyobb pontossággal minden egyes titkos sírhelyet behatároljunk, megjelöljük azokat, és felderítsük, hogy az adott titkos sírhe-

lyen hány áldozat van eltemetve – tette hozzá.

A megbeszélés során **Egeresi Sándor** úgy értékelt, végre eljött az idő, hogy nyíltan és őszintén beszéljünk a történelem e fájó fejezetéről, s feltárják mindazt, ami a második világháborúban történt. **Pásztor István** arra helyezte a hangsúlyt, hogy nem bűnösöket és bűnhódókat kell keresni, hanem végre meg kell adni a tiszteletet az áldozatoknak, és véletlenül sem szabad ezt napi politikai célokra használni.

Bővebben az 5. oldalon

Az idén Vajdaságon lesz a hangsúly

Srdan Cvetković: Pénzügyi okokból szorult eddig háttérbe a tartományban fellelhető titkos sírhelyek feltárása

Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház elnöke tegnap fogadta a szerb igazságügyi minisztérium által alapított, az 1944 szeptemberében kivégzett személyek titkos sírhelyeinek feltárásával megbízott állami bizottság képviselőjét, Srđan Cvetković titkárát. A vendég és a vendéglátó zárt ajtók mögött egyórás megbeszélést tartott, amelyen részt vett Pásztor István, a tartományi kormány alelnöke, Vukašinović Éva tartományi ombudsman-helyettes és Mezei Zsuzsanna, a Vajdasági Levéltár képviselője, s az egyeztetést követően közleményt adtak ki az ott elhangzottakról.

A közleményből kiderül, hogy Egeresi Sándor rávilágított arra: a Tartományi Képviselőház volt az első intézmény az országban, amely határozatot fogadott el a kollektív bűnösség tagadására vonatkozólag. Az elnök úgy értékelte, végre eljött az ideje, hogy őszintén beszéljenek a történelem e fájó fejezetéről, s feltárják mindazt, ami a második világháborúban történt. Pásztor István a közlemény szerint arra fektette a hangsúlyt, hogy nem bűnösöket és bűnhődőket kell keresni, hanem végre meg kell adni a tiszteletet az áldozatoknak, és véletlenül sem szabad ezt a napi politika céljaira használni.

Srdan Cvetković a bizottság eddigi tevékenységéről nyilatkozott lapunknak:

– Az a célunk, hogy Szerbia egész területén felkutassuk, hol vannak az áldozatok, valamennyiüket igyekezünk nyilvántartásba venni és a titkos sírhelyeket is megpróbáljuk behatárolni. Az eddigi tevékenységünk során mindössze 20 000 áldozat nyughelyét tudtuk számba venni, közülük 7000-en Vajdaság területén vannak, és legalább 200 titkos sírhelyet sikerült behatárolnunk. Lehet, hogy ez kevésnek tűnik, de csak nemrég látunk munkához, és az anyagi lehetőségeink is meglehetősen szűkösek, ezért bizonyára sok nehézségbe fog ütközni majd a sírok feltárása. Hétfőn értesített bennünket az ügyesség arról, hogy sor kerülhet az első bírósági exhumálásra, úgyhogy a feltárás után az ott fellelt személyeket nyilvántartásba vehetjük, és később megtörténhet tisztességes újratemetésük is. Ez lesz az eddigi első exhumálás, megjegyzem, nekünk nem az a fő célunk, hogy Szerbia egész területén feltárjuk a sírokat, inkább arra törekszünk, hogy a legnagyobb pontossággal minden egyes titkos sírhelyet behatároljunk, megjelöljük őket, és felderítsük, hogy az adott titkos sírhelyen hány áldozat van eltemetve. Nem lesz könnyű feladatunk, hiszen rengeteg idő múlt el a történet óta, de mi kitartóan és lelkiismeretesen végezzük a munkánkat.

■ Hol lesz ez az Ön által említett első exhumálás?

– Boljevacon, ahol 44 személyt végeztek ki 1944 novemberében, s a

környező falvakból származó embereket is itt hantolták el.

■ Mivel magyarázza azt, hogy tartományunk eddig kimaradt a feltárási és kutatási folyamatból, noha talán a Vajdasági Levéltár dokumentációja a legvaskosabb az 1944 szeptember utáni áldozatokra vonatkozólag?

– Az eddigi munkánk során az volt a legnagyobb gond, hogy pénzügyileg szinte alig támogattak bennünket, és anyagiak híján nem tudtunk széles körűben koncentrálni a feltáró tevékenységre. Ezzel magyarázható, hogy kimondottan a Belgrádi Levéltár kutatásaira helyeztük a hangsúlyt, és ezen a vonalon indultunk el. Egyébként a munkához azt követően láttunk hozzá, hogy tavaly áprilisban megszületett a határozat az Biztonsági-tájékoztatási Ügynökség (BIA) adatainak a nyilvánosságra hozásáról, így hozzá tudunk férni az addig számunkra ismeretlen levéltári adatokhoz, könyvekhez, listákhoz, s részben tudomást szereztünk a kivégzések helyéről és a kivégzett személyek kilétéről.

Ahhoz, hogy a Belgrádi Levéltár adatait felhasználjuk, nem volt szükségünk külön anyagi támogatásra. A pénzügyi ok az egyetlen magyarázat arra, hogy a vajdasági terepi kutatások eddig háttérbe szorultak, de már megszületett az elhatározás, hogy az idén a tartományra helyeztük a hangsúlyt, s ezt a célt szolgálta a mostani megbeszélés is, amiről a nyilvánosság egy sajtóközleményből fog értesülni. Mondhatom, nagyon jó légkörben folyt a tárgyalás, pozitív benyomásokkal távozom innen és biztosra vehető, hogy az idén Vajdaságnak nagyobb figyelmet fogunk szentelni.

■ Ez azt jelenti, hogy a Vajdasági Levéltár adatait fel fogják használni?

– Mezei Zsuzsanna évekig tartó alapos kutatást végzett, meglehetősen hosszú az általa összegyűjtött áldozatok listája, ezt mindenképpen össze fogjuk majd vetni a rendelkezésünkre álló adatbázissal. Az eddigiéknél során bizonyos esetekben észleltük azt, hogy vannak fogyatékoságok és módszertani eltérések, de nekünk az a feladatunk, hogy utánajárjunk a dolgoknak. Minden bizonnyal használni fogjuk majd a helyi kutatások adatait, Mezei asszony felmérését, a Belgrádi Levéltárban fellelhető dolgokat, valamint a BIA archívumában és a Katonai Levéltárban fellelhető dokumentációt. Mindezt összevetve születet majd meg a végső kimutatás.

■ Vajdaságban mikor várható a titkos sírhelyek feltárása?

– Nem az exhumálás a célunk, az eddigiéknél alapján három-négy esetet irányoztunk elő, hanem inkább arra törekszünk, hogy számba vegyük az összes esetet, minden személyt és pontosan megjelöljük a sírhelyeket. Technikai és pénzügyi feltételek híján egyelőre még csak ebben a szakaszban vagyunk.

■ VARJÚ Márta

Srdan Cvetković

Orosz András